

LĒMUMI

KOMISIJAS LĒMUMS

(2011. gada 20. decembris)

par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi

(izziņots ar dokumenta numuru C(2011) 9380)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

(2012/21/ES)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 106. panta 3. punktu,

tā kā:

(1) Līguma 14. pantā paredzēts, ka Savienībai, neskarot Līguma 93., 106. un 107. pantu, jāizmanto savas pilnvaras tā, lai nodrošinātu, ka pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi darbotos, balstoties uz principiem un nosacījumiem, kas ļauj īstenot to uzdevumus.

(2) Lai daži pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi varētu darboties saskaņā ar principiem un apstākļos, kas ļauj tiem īstenot savus uzdevumus, tiem var izrādīties nepieciešama valsts finansiālā palīdzība, lai segtu daļu vai visas īpašās izmaksas par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu. Saskaņā ar Līguma 345. pantu, kā to interpretējusi Eiropas Savienības Tiesa, nav svarīgi, vai šādus pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi veic publiski vai privāti uzņēmumi.

(3) Līguma 106. panta 2. punkts šajā saistībā nosaka, ka uz uzņēmumiem, kam uzticēta pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšana vai kas darbojas kā fiskāli monopoli, attiecas Līguma noteikumi un jo īpaši noteikumi par konkurenci, ciktāl šie noteikumi *de iure* vai *de facto* netraucē veikt tiem uzticētos uzdevumus. Tam tomēr nevajadzētu ietekmēt tirdzniecības attīstību tiktāl, lai tas kaitētu Savienības interesēm.

(4) Eiropas Savienības Tiesa spriedumā lietā *Altmark*⁽¹⁾, nolēma, ka kompensācija par sabiedrisko pakalpojumu nav valsts atbalsts Līguma 107. panta nozīmē ar nosacījumu, ka tiek ievēroti četri kumulatīvi kritēriji. Pirmkārt, saņēmējam uzņēmumam reāli ir jābūt pienākumam sniegt sabiedriskos pakalpojumus, un šim pienākumam jābūt skaidri noteiktam. Otrkārt, parametri, uz kuru pamata aprēķina kompensāciju, jānosaka iepriekš, ievērojot objektivitāti un pārredzamību. Treškārt, kompensācija nedrīkst pārsniegt summu, kas nepieciešama, lai segtu visas izmaksas vai daļu no izmaksām, kas rodas, pildot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu, ņemot vērā attiecīgus ieņēmumus un saprātīgu peļņu. Visbeidzot, gadījumā, ja uzņēmums, kuram ir pienākums sniegt sabiedriskos pakalpojumus konkrētā gadījumā, nav izvēlēts saskaņā ar publiskā iepirkuma procedūru, kas ļautu izvēlēties pretendentu, kurš ir spējīgs sniegt šos pakalpojumus par kopienai zemāko cenu, nepieciešamās kompensācijas līmenis jānosaka, pamatojoties uz to izmaksu analīzi, kuras rastos tipiskam, labi pārvaldītam un atbilstīgi apgādātam uzņēmumam.

(5) Ja šie kritēriji nav ievēroti un ir izpildīti vispārējie nosacījumi Līguma 107. panta 1. punkta piemērošanai, kompensācija par sabiedriskajiem pakalpojumiem ir valsts atbalsts un uz to attiecas Līguma 93., 106., 107. un 108. pants.

(6) Papildus šim lēmumam trīs instrumenti ir būtiski valsts atbalsta noteikumu piemērošanai kompensācijām par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu:

a) jauns Paziņojums par Eiropas Savienības valsts atbalsta noteikumu piemērošanu kompensācijai, kas piešķirta par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes

⁽¹⁾ Lieta C-280/00, *Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark*, Krājums 2003, I-7747. lpp.

pakalpojumu sniegšanu⁽¹⁾, kurā precizēta Līguma 107. panta un *Altmark* spriedumā šādām kompensācijām noteikto kritēriju piemērošana;

- b) jauna regula, kuru Komisija plāno pieņemt, par Līguma 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanai, kurā paredzēti konkrēti nosacījumi, tostarp kompensācijas summa, saskaņā ar kuriem sabiedrisko pakalpojumu kompensācijas uzskatāmas par neatbilstošām visiem 107. panta 1. punkta kritērijiem;
- c) pārskatītas nostādnes par valsts atbalstu kompensācijas par sabiedriskajiem pakalpojumiem veidā⁽²⁾, kurās norādīts, kā Komisija analizēs gadījumus, uz kuriem šis lēmums neattiecas un par kuriem līdz ar to ir jāpaziņo Komisijai.
- (7) Komisijas 2005. gada 28. novembra Lēmumā 2005/842/EK par EK Līguma 86. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi⁽³⁾, norādīta nozīme un apmērs izņēmumam saskaņā ar Līguma 106. panta 2. punktu un paredzēti noteikumi, kuru mērķis ir nodrošināt minētajā noteikumā minēto kritēriju izpildes efektīvu uzraudzību. Šis lēmums aizstāj Lēmumu 2005/842/EK un paredz nosacījumus, saskaņā ar kuriem valsts atbalstam kompensācijas veidā par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi nepiemēro Līguma 108. panta 3. punktā paredzēto iepriekšējās paziņošanas prasību, jo šādu atbalstu var uzskatīt par saderīgu ar Līguma 106. panta 2. punktu.
- (8) Šādu atbalstu var uzskatīt par saderīgu tikai gadījumā, ja tas ir piešķirts, lai nodrošinātu pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, kā minēts Līguma 106. panta 2. punktā. No tiesu prakses redzams, ka, tā kā nav izstrādāti Savienības noteikumi, kas regulē šo jautājumu, dalībvalstīm ir plašas iespējas brīvi definēt, kāda veida pakalpojumus klasificēt kā pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi. Tādējādi Komisijas uzdevums ir nodrošināt, lai attiecībā uz pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi definīcijā nebūtu acīmredzamu kļūdu.
- (9) Ja ir izpildīti vairāki nosacījumi, ierobežotas kompensācijas summas, kas piešķirtas uzņēmumiem, kuriem uzt-

cēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, neietekmē tirdzniecības un konkurences attīstību tik lielā mērā, lai būtu pretrunā Savienības interesēm. Tāpēc attiecībā uz kompensāciju, kas ir zemāka par konkrētu kompensācijas gada summu, atsevišķs valsts atbalsta paziņojums nebūtu vajadzīgs, ja ir izpildītas šā lēmuma prasības.

- (10) Ņemot vērā Savienības iekšējās tirdzniecības attīstību attiecībā uz pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, uz ko norāda, piemēram, daudznacionālo sniedzēju stipra attīstība vairākās nozarēs, kas ir sevišķi svarīgas iekšējā tirgus attīstībai, ir nepieciešams noteikt zemāku ierobežojumu kompensācijas summai, ko var atbrīvot no paziņošanas prasības saskaņā ar šo lēmumu, nekā ierobežojums, kas tika noteikts ar Lēmumu 2005/842/EK, vienlaikus ļaujot šo summu aprēķināt kā gada vidējo visā pilnvarojuma periodā.
- (11) Slimnīcām un uzņēmumiem, kas ir atbildīgi par sociāliem pakalpojumiem, kuriem uzticēts veikt uzdevumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, ir īpašas pazīmes, kas jāņem vērā. Konkrēti, būtu jāņem vērā tas, ka pašreizējos ekonomikas apstākļos un iekšējā tirgus attīstības pašreizējā posmā sociālajiem pakalpojumiem var būt nepieciešama atbalsta summa, kas pārsniedz šajā lēmumā noteikto robežlielumu, lai kompensētu sabiedriskā pakalpojuma izmaksas. Tādēļ lielāka kompensācijas summa sociāliem pakalpojumiem nerada lielāku konkurences kropļojumu risku. Līdz ar to uzņēmumiem, kas atbild par sociālo pakalpojumu sniegšanu, tostarp sociālā mājokļa nodrošināšanu nelabvēlīgā situācijā esošiem iedzīvotājiem vai sociāli mazāk labvēlīgām grupām, kurām maksātspējas ierobežojumu dēļ nav iespēju iegūt mājokli tirgus apstākļos, būtu arī jāgūst labums no šajā lēmumā paredzētā atbrīvojuma no paziņošanas, pat ja uzņēmumu saņemtā kompensācijas summa pārsniedz šajā lēmumā noteikto vispārējo kompensācijas robežlielumu. Tas pats būtu jāattiecinā arī uz slimnīcām, kas nodrošina medicīnisko aprūpi, tostarp attiecīgā gadījumā neatliekamo medicīnisko palīdzību un papildpakalpojumus, kas ir tieši saistīti ar to galvenajām darbībām, jo īpaši pētniecības jomā. Lai gūtu labumu no atbrīvojuma no paziņošanas, sociāliem pakalpojumiem jābūt skaidri definētiem pakalpojumiem, kas atbilst sociālajām vajadzībām attiecībā uz veselību un ilgtermiņa aprūpi, bērnu aprūpi, piekļuvi un reintegrāciju darba tirgū, sociālajiem mājokļiem un neaizsargāto grupu aprūpi un sociālo iekļaušanu.
- (12) Tas, cik lielā mērā konkrēts kompensācijas pasākums ietekmē tirdzniecību un konkurenci, ir atkarīgs ne tikai no ik gadu saņemtās vidējās kompensācijas summas un attiecīgās nozares, bet arī no pilnvarojuma perioda kopējā ilguma. Ja vien ilgāks periods nav pamatots ar vajadzību pēc būtiska ieguldījuma, piemēram, sociālā mājokļa jomā, šis lēmums tādējādi būtu jāpiemēro tikai attiecībā uz pilnvarojuma periodiem, kas nepārsniedz desmit gadus.

⁽¹⁾ OV C 8, 11.1.2012., 4. lpp.

⁽²⁾ OV C 8, 11.1.2012., 15. lpp.

⁽³⁾ OV L 312, 29.11.2005., 67. lpp.

- (13) Lai piemērotu Līguma 106. panta 2. punktu, dalībvalstij īpaši jāpilnvaro attiecīgais uzņēmums sniegt konkrētu pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi.
- (14) Lai nodrošinātu Līguma 106. panta 2. punktā noteikto kritēriju izpildi, nepieciešams paredzēt precīzākus nosacījumus, kas jāizpilda attiecībā uz pilnvarojumu sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi. Kompensācijas summu var pareizi aprēķināt un pārbaudīt tikai tad, ja uzņēmumiem uzliktie sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumi un jebkuri valstij uzliktie pienākumi ir skaidri noteikti attiecīgās dalībvalsts kompetento iestāžu vienā vai vairākos aktos. Instrumenta veidi dažādās dalībvalstīs var atšķirties, bet tajā būtu jānorāda vismaz attiecīgie uzņēmumi, uzlikto sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu precīzs saturs, ilgums un vajadzības gadījumā darbības teritorija, jebkādu ekskluzīvu vai īpašu tiesību piešķiršana un būtu jāapraksta kompensācijas mehānisms un parametri, lai noteiktu kompensāciju, novērstu un atgūtu jebkādu iespējamu kompensācijas pārmaksu. Lai nodrošinātu pārredzamību saistībā ar šā lēmuma piemērošanu, pilnvarojumā būtu arī jāiekļauj atsauce uz to.
- (15) Lai izvairītos no nepamatotiem konkurences kropļojumiem, kompensācija nedrīkstētu pārsniegt summu, kas nepieciešama, lai segtu neto izmaksas, kas uzņēmumam rodas, sniedzot pakalpojumu, tostarp samērīgu peļņu.
- (16) Kompensācija, kas pārsniedz summu, kas nepieciešama, lai segtu neto izmaksas, kas rodas attiecīgajam uzņēmumam, sniedzot pakalpojumu, nav nepieciešama pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanai un tādējādi ir uzskatāma par nesaderīgu valsts atbalstu, kas būtu jāatmaksā valstij. Kompensācija, kas piešķirta pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanai, bet kuru attiecīgais uzņēmums patiesībā izmantojis, lai darbotos citā tirgū citu mērķu labā nekā tie, kas noteikti pilnvarojuma aktā, nav nepieciešama pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanai un līdz ar to arī var būt nesaderīgs valsts atbalsts, kas būtu jāatmaksā.
- (17) Vērā ņemamās neto izmaksas būtu jāaprēķina kā starpība starp izmaksām, kas radušās, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un ieņēmumiem, kas gūti, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi vai, alternatīvi, kā starpību starp neto izmaksām uzņēmumam, darbojoties ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu, un neto izmaksām vai peļņu tam pašam uzņēmumam, darbojoties bez sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākuma. Jo īpaši, ja sabiedrisko pakalpojumu sniegšana rada ieņēmumu samazinājumu, piemēram, regulētu tarifu dēļ, tomēr neietekmē izmaksas, neto izmaksas par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākuma izpildi būtu jābūt iespējai noteikt, pamatojoties uz neieņēmumiem. Lai nepieļautu nepamatotus konkurences kropļojumus, kompensācijas summas aprēķināšanas nolūkā būtu jāņem vērā visi ieņēmumi, kas gūti, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (t. i., visi ieņēmumi, ko pakalpojuma sniedzējs nebūtu ieguvis, ja tas nebūt saņemis pilnvarojumu ar šāda pakalpojuma sniegšanas pienākumu). Ja attiecīgajam uzņēmumam ir piešķirtas ekskluzīvas vai īpašas tiesības, kas saistītas ar darbībām, kas nav pakalpojums ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, kam ir piešķirts atbalsts, kas nes peļņu, kas pārsniedz saprātīgu peļņu, vai gūst labumu no citām valsts piešķirtām priekšrocībām, tās būtu jāiekļauj tā ieņēmumos neatkarīgi no to klasifikācijas Līguma 107. panta nolūkam.
- (18) Saprātīga peļņa būtu jānosaka kā kapitāla rentabilitātes koeficients, ņemot vērā riska līmeni vai riska neesamību. Kapitāla rentabilitātes koeficients būtu jādefinē kā iekšējā peļņas norma, ko uzņēmums gūst par ieguldīto kapitālu visā pilnvarojuma periodā.
- (19) Peļņa, kas nepārsniedz attiecīgo mijmaiņas darījumu likmi un 100 bāzes punktus, nebūtu jāuzskata par nesaprātīgu. Šajā kontekstā attiecīgā mijmaiņas darījumu likme tiek uztverta kā atbilstīga peļņas norma par bezrisku ieguldījumu. Prēmija 100 bāzes punktu apmērā cita starpā ir paredzēta, lai kompensētu likviditātes risku, kas saistīts ar kapitāla nodrošināšanu, ko piešķir pakalpojuma sniegšanai pilnvarojuma periodā.
- (20) Gadījumos, kad uzņēmums, kurš ir pilnvarots sniegt pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, neizjūt vērā ņemamu komercrisku pakāpi, piemēram, tāpēc, ka uzņēmuma izmaksas par pakalpojuma sniegšanu tiek pilnībā kompensētas, peļņa, kas pārsniedz attiecīgās mijmaiņas darījumu likmes un 100 bāzes punktu kritēriju, nebūtu jāuzskata par saprātīgu.
- (21) Ja, ņemot vērā īpašus apstākļus, nav piemērots izmantot kapitāla rentabilitātes koeficientu, dalībvalstīm būtu jāspēj paļauties uz citiem peļņas līmeņa rādītājiem, lai noteiktu, kādai vajadzētu būt saprātīgai peļņai, piemēram, pašu kapitāla vidējo atdevi, ieguldītā kapitāla rentabilitātes koeficientu, peļņu no aktīviem vai apgrozījuma rentabilitāti.
- (22) Nosakot saprātīgu peļņu, dalībvalstīm būtu jāvar ieviest veicinošus kritērijus, jo īpaši saistībā ar sniegtā pakalpojuma kvalitāti un produktivitātes efektivitātes pieaugumu. Efektivitātes pieaugums nedrīkstētu samazināt sniegtā pakalpojuma kvalitāti. Piemēram, dalībvalstīm būtu jāvar definēt produktivitātes efektivitātes mērķus pilnvarojuma

aktā, ar ko kompensācijas līmeni padara atkarīgu no tā, cik lielā mērā ir sasniegti šie mērķi. Pilnvarojuma aktā var paredzēt, ka tad, ja uzņēmums nesasniedz mērķus, kompensācija ir samazināma, piemērojot aprēķina metodi, kas norādīta pilnvarojuma aktā, bet, ja uzņēmums pārsniedz mērķus, kompensāciju var palielināt, piemērojot metodi, kas norādīta pilnvarojuma aktā. Jebkāda atbildība, kas saistīta ar produktivitātes efektivitātes pieaugumu, būtu jānosaka tādā līmenī, kas ļautu šo pieaugumu līdzsvaroti sadalīt starp uzņēmumu un dalībvalsti, un/vai lietotājiem.

- (23) Līguma 93. pants ir *lex specialis* attiecībā uz Līguma 106. panta 2. punktu. Tajā ir paredzēti noteikumi, kas piemērojami kompensācijai par sabiedriskajiem pakalpojumiem sauszemes transporta nozarē. 93. pants ir interpretēts Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 23. oktobra Regulā (EK) Nr. 1370/2007 par sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumiem, izmantojot dzelzceļu un autoceļus, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1191/69 un Padomes Regulu (EEK) Nr. 1107/70 ⁽¹⁾, kurā paredzēti noteikumi, kas piemērojami kompensācijai par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumiem sabiedriskajā pasažieru satiksmē. Tās piemērošana iekšzemes ūdensceļu pasažieru satiksmē ir dalībvalstu ziņā. Regula (EK) Nr. 1370/2007 atbrīvo no paziņošanas saskaņā ar Līguma 108. panta 3. punktu visas tās kompensācijas sauszemes transporta nozarē, kas atbilst minētās regulas nosacījumiem. Saskaņā ar spriedumu *Altmark* lietā kompensāciju sauszemes transporta nozarē, kas neatbilst Līguma 93. panta noteikumiem, nevar atzīt par saderīgu ar Līgumu, pamatojoties uz Līguma 106. panta 2. punktu vai jebkuru citu Līguma noteikumu. Līdz ar to sauszemes transporta nozarei šo lēmumu nepiemēro.
- (24) Atšķirībā no sauszemes transporta uz jūras un gaisa transporta nozarēm attiecas Līguma 106. panta 2. punkts. Daži noteikumi, kas ir piemērojami kompensācijai par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu gaisa un jūras transporta nozarēs, ir atrodamī Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 24. septembra Regulā (EK) Nr. 1008/2008 par kopīgiem noteikumiem gaisa pārvadājumu pakalpojumu sniegšanai Kopienā ⁽²⁾ un Padomes 1992. gada 7. decembra Regulā (EEK) Nr. 3577/92, ar ko piemēro principu, kurš paredz jūras transporta pakalpojumu sniegšanas brīvību dalībvalstīs (jūras kabotāža) ⁽³⁾. Tomēr atšķirībā no Regulas (EK) Nr. 1370/2007 minētās regulas neattiecas uz iespējamā valsts atbalsta elementu saderību un neparedz atbrīvojumu no paziņošanas pienākuma saskaņā ar Līguma 108. panta 3. punktu. Tādējādi šis lēmums būtu jāpiemēro kompensācijām par sabiedriskajiem pakalpojumiem gaisa un jūras transporta nozarēs, ja papildus šajā lēmumā izklāstīto nosacījumu izpildei šādas kompensācijas attiecīgos gadījumos atbilst arī nozaru noteikumiem, kas ietverti Regulā (EK) Nr. 1008/2008 un Regulā (EEK) Nr. 3577/92.
- (25) Īpašos gadījumos sabiedrisko pakalpojumu kompensācijas par gaisa un jūras pārvadājumiem uz salām un lidostām, un ostām, kas uzskatāmi par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, kā minēts Līguma 106. panta 2. punktā, ir atbilstoši paredzēt robežlielumus, kas balstīti uz vidējo gada pasažieru skaitu, jo tas precīzāk atspoguļo šo darbību ekonomisko realitāti un to vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojuma būtību.
- (26) Atbrīvojums no iepriekšējas paziņošanas prasības dažiem pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi neliedz dalībvalstīm iespēju ziņot par īpašu atbalsta projektu. Šāda paziņojuma gadījumā vai ja Komisija pēc sūdzības vai *ex officio* izvērtē konkrēta atbalsta pasākuma saderību, Komisija izvērtēs, vai šā lēmuma nosacījumi ir izpildīti. Ja tie nav izpildīti, pasākums tiks izvērtēts saskaņā ar principiem, kas ietverti Komisijas paziņojumā par nostādņām valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu.
- (27) Šis lēmums būtu jāpiemēro, neskarot Komisijas 2006. gada 16. novembra Direktīvas 2006/111/EK par dalībvalstu un publisku uzņēmumu finansiālo attiecību pārredzamību, kā arī par dažu uzņēmumu finanšu pārredzamību ⁽⁴⁾ noteikumus.
- (28) Šis lēmums būtu jāpiemēro, neskarot Savienības noteikumus konkurences jomā, jo īpaši Līguma 101. un 102. pantu.
- (29) Šis lēmums būtu jāpiemēro, neskarot Savienības noteikumu prasības publiskā iepirkuma jomā.
- (30) Šis lēmums būtu jāpiemēro, neskarot stingrākus noteikumus attiecībā uz sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumiem, kas ir ietverti Savienības nozaru tiesību aktos.
- (31) Individuālajam atbalstam, kas piešķirts pirms šā lēmuma spēkā stāšanās, būtu jāparedz pārejas noteikumi. Atbalsta shēmām, kas ieviestas saskaņā ar Lēmumu 2005/842/EK pirms šā lēmuma spēkā stāšanās, arī turpmāk vajadzētu būt saderīgam ar iekšējo tirgu un atbrīvotam no paziņošanas prasības par vēl diviem gadiem. Atbalstam, kas ieviests pirms šā lēmuma stāšanās spēkā un netika piešķirts saskaņā ar Lēmumu 2005/842/EK, bet kas atbilst šajā lēmumā paredzētajiem nosacījumiem, būtu jābūt saderīgam ar iekšējo tirgu un atbrīvotam no paziņošanas prasības.

⁽¹⁾ OV L 315, 3.12.2007., 1. lpp.

⁽²⁾ OV L 293, 31.10.2008., 3. lpp.

⁽³⁾ OV L 364, 12.12.1992., 7. lpp.

⁽⁴⁾ OV L 318, 17.11.2006., 17. lpp.

(32) Piecus gadus pēc šā lēmuma stāšanās spēkā Komisija plāno veikt tā pārskatīšanu,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Priekšmets

Šajā lēmumā izklāstīti nosacījumi, saskaņā ar kuriem valsts atbalsts attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, ir saderīgs ar iekšējo tirgu un atbrīvots no Līguma 108. panta 3. punktā paredzētās paziņošanas prasības.

2. pants

Darbības joma

1. Šo lēmumu piemēro valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu, kas piešķirta uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, kā minēts Līguma 106. panta 2. punktā, un kas ietilpst vienā no turpmāk minētajām kategorijām:

a) kompensācija, kas nepārsniedz gada summu 15 miljonus euro par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu jomās, kas nav transports un transporta infrastruktūra.

Ja kompensācijas summa pilnvarojuma laikā atšķiras, gada summu aprēķina kā pilnvarojuma laikā paredzamo kompensācijas gada summu vidējo rādītāju;

b) kompensācija par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, ko sniedz slimnīcas, nodrošinot medicīnisko aprūpi, tostarp attiecīgā gadījumā neatliekamo medicīnisko palīdzību. Tomēr papildpasākumu īstenošana, kas ir tieši saistīti ar galvenajām darbībām, jo īpaši pētniecības jomā, neliedz piemērot šo punktu;

c) kompensācija par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, kas ņem vērā sociālās vajadzības saistībā ar veselību un ilgtermiņa aprūpi, bērnu aprūpi, piekļuvi un reintegrāciju darba tirgū, sociālajiem mājokļiem un neaizsargāto grupu sociālo integrāciju;

d) kompensācija par sabiedrisko pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu attiecībā uz gaisa vai jūras pārvadājumiem uz salām, uz kurām divu finanšu gadu laikā, pirms tika piešķirts pakalpojums ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, gada vidējais satiksmes rādītājs nepārsniedz 300 000 pasažierus;

e) kompensācija par sabiedrisko pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu attiecībā uz lidostām un ostām, kuru vidējais gada satiksmes apjoms divu finanšu gadu laikā, pirms tika piešķirtas tiesības sniegt pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, nepārsniedz 200 000 pasažierus lidostās un 300 000 pasažierus ostās.

2. Šis lēmums ir piemērojams tikai tad, ja periods, kurā uzņēmumam uzticēts sniegt pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi nepārsniedz desmit gadus. Ja pilnvarojuma periods pārsniedz desmit gadus, šis lēmums ir piemērojams tikai tiktāl, cik no pakalpojuma sniedzēja tiek prasīts vērā ņemams ieguldījums, kas ir jāamortizē ilgākā periodā saskaņā ar vispārpieņemtiem grāmatvedības principiem.

3. Ja pilnvarojuma darbības laikā šā lēmuma piemērošanas nosacījumi vairs netiek ievēroti, par atbalstu paziņo saskaņā ar Līguma 108. panta 3. punktu.

4. Gaisa un jūras transporta jomā šo lēmumu piemēro tikai valsts atbalstam kā kompensācijai par sabiedriskajiem pakalpojumiem, kas piešķirts uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, kā minēts Līguma 106. panta 2. punktā, un kas atbilst Regulai (EK) Nr. 1008/2008 un attiecīgi vajadzības gadījumā Regulai (EEK) Nr. 3577/92.

5. Šo lēmumu nepiemēro valsts atbalstam kompensācijas par sabiedriskajiem pakalpojumiem veidā, kas piešķirta uzņēmumiem sauszemes transporta jomā.

3. pants

Saderība un atbrīvojums no paziņošanas pienākuma

Valsts atbalsts kompensācijas par sabiedriskajiem pakalpojumiem veidā, kas atbilst šajā lēmumā paredzētajiem nosacījumiem, ir saderīgs ar kopējo tirgu un ir atbrīvots no iepriekšējās paziņošanas pienākuma, kas paredzēts Līguma 108. panta 3. punktā, ja tas atbilst arī prasībām, kas izriet no Līguma vai Savienības nozaru tiesību aktiem.

4. pants

Pilnvarojums

Pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu uztic attiecīgajam uzņēmumam ar vienu vai vairākiem aktiem, kuru formātu var noteikt katra dalībvalsts. Šajā aktā vai aktos jo īpaši ietver:

a) sabiedrisko pakalpojumu pienākumu saturu un ilgumu;

b) uzņēmumu un vajadzības gadījumā attiecīgo teritoriju;

- c) jebkādu to ekskluzīvo vai īpašo tiesību būtību, kuras uzņēmumam piešķirusi piešķirējiestāde;
- d) kompensācijas mehānisma aprakstu un aprēķināšanas, kontroles un pārskatīšanas parametrus;
- e) pasākumus, lai novērstu un atgūtu jebkādu pārmērīgu kompensāciju; kā arī
- f) atsauci uz šo lēmumu.

5. pants

Kompensācija

1. Kompensācijas summa nedrīkst būt lielāka par summu, kas nepieciešama, lai segtu neto izmaksas, kas rodas, pildot sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumus, tostarp saprātīgu peļņu.

2. Neto izmaksas var aprēķināt kā starpību starp izmaksām, kas definētas 3. punktā, un ieņēmumiem, kas definēti 4. punktā. Alternatīvi to var aprēķināt kā starpību starp neto izmaksām uzņēmumam, darbojoties ar sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākumu, un neto izmaksām vai peļņu tam pašam uzņēmumam, darbojoties bez sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pienākuma.

3. Izmaksas, kas jāņem vērā, ietver visas tās izmaksas, kas radušās, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi. Tās aprēķina, par pamatu ņemot vispārpieņemtus izmaksu uzskaites principus, proti:

- a) ja attiecīgā uzņēmuma darbība saistīta tikai ar pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, var tikt ņemtas vērā visas uzņēmuma izmaksas;
- b) ja uzņēmums veic arī darbības, kas nav uzskatāmas par pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, vērā jāņem tikai tās izmaksas, kas ir saistītas ar pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu;
- c) izmaksas, kas saistītas ar pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, var ietvert visas tās tiešās izmaksas, kas radušās, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un atbilstīgu ieguldījumu izmaksās, kas ir kopīgas gan pakalpojumam ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, gan citām darbībām;

- d) izmaksas, kas saistītas ar ieguldījumiem, jo īpaši attiecībā uz infrastruktūru, var tikt ņemtas vērā tad, ja tas nepieciešams pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanai.

4. Ieņēmumi, kas jāņem vērā, ietver vismaz visus tos ieņēmumus, kas gūti, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, neatkarīgi no tā, vai ieņēmumi ir klasificēti kā valsts atbalsts Līguma 107. panta nozīmē. Ja attiecīgajam uzņēmumam ir piešķirtas ekskluzīvas vai īpašas tiesības, kas saistītas ar darbībām, kas nav pakalpojums ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, kam ir piešķirts atbalsts, kas nes peļņu, kas pārsniedz saprātīgu peļņu, vai gūst labumu no citām valsts piešķirtām priekšrocībām, tās iekļauj tā ieņēmumos, neatkarīgi no to klasifikācijas Līguma 107. panta nolūkam. Attiecīgā dalībvalsts var nolemt, ka peļņa, kas rodas no citām darbībām, kas nav attiecīgie pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, ir pilnībā vai daļēji jāpiešķir pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi finansēšanai.

5. Šajā lēmumā "saprātīga peļņa" nozīmē kapitāla rentabilitātes koeficientu, kas būtu vajadzīgs tipiskam uzņēmumam, apsverot pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu visā pilnvarojuma periodā, ņemot vērā riska līmeni. "Kapitāla rentabilitātes koeficients" nozīmē iekšējo peļņas normu, ko uzņēmums gūst par savu ieguldīto kapitālu pilnvarojuma periodā. Riska līmenis ir atkarīgs no attiecīgās nozares, pakalpojuma veida un kompensācijas īpašībām.

6. Nosakot saprātīgu peļņu, dalībvalstis var ieviest veicinošus kritērijus, jo īpaši saistībā ar sniegtā pakalpojuma kvalitāti un produktivitātes efektivitātes pieaugumu. Efektivitātes pieaugums nedrīkst samazināt sniegtā pakalpojuma kvalitāti. Jebkādu atldzību, kas saistīta ar produktivitātes efektivitātes pieaugumu, nosaka tādā līmenī, kas ļautu šo pieaugumu līdzsvaroti sadalīt starp uzņēmumu un dalībvalsti, un/vai lietotājiem.

7. Šajā lēmumā kapitāla rentabilitātes koeficients, kas nepārsniedz attiecīgo mijmaiņas darījumu likmi ar prēmiju 100 bāzes punktu apmērā, tiek jebkurā gadījumā uzskatīts par saprātīgu. Attiecīgā mijmaiņas darījumu likme ir likme, kuras termiņš un valūta atbilst pilnvarojuma akta darbības ilgumam un valūtai. Gadījumos, kad pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšana nav saistīta ar būtisku komercrisku vai līguma risku, jo īpaši, ja neto izmaksas, kas gūtas, sniedzot pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, būtībā tiek kompensētas *ex post* pilnā apmērā, saprātīga peļņa nedrīkst pārsniegt attiecīgo mijmaiņas darījumu likmi ar prēmiju 100 bāzes punktu apmērā.

8. Ja, ņemot vērā īpašus apstākļus, kapitāla rentabilitātes koeficienta izmantošana nav lietderīga, dalībvalstis var pašlaik uz citiem peļņas līmeņa rādītājiem, nevis kapitāla rentabilitātes koeficientu, lai noteiktu, kādai vajadzētu būt saprātīgai peļņai, piemēram, pašu kapitāla vidējā atdeve, ieguldītā kapitāla rentabilitātes koeficients, peļņa no aktīviem vai apgrozījuma rentabilitāte. "Atdeve" nozīmē ieņēmumus pirms procentiem un nodokļiem minētajā gadā. Vidējā atdeve tiek aprēķināta, izmantojot diskonta faktoru līguma darbības laikā, kā norādīts Komisijas paziņojumā par atsaucē likmes un diskonta likmes noteikšanas metodes pārskatīšanu⁽¹⁾. Neatkarīgi no izvēlētajiem rādītājiem dalībvalstij jāspēj pēc pieprasījuma sniegt Komisijai pierādījumus, ka peļņa nepārsniedz to, kas būtu vajadzīga tipiskam uzņēmumam, apsverot pakalpojuma sniegšanu, piemēram, iesniedzot atsaucē uz panākto atdevi no līdzīgu veidu līgumiem, kas piešķirti konkurences apstākļos.

9. Ja uzņēmums darbojas gan pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi jomā, gan ārpus tās, iekšējā grāmatvedības uzskaitē atsevišķi jāuzrāda izmaksas un ieņēmumi, kas saistīti ar pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un izmaksas un ieņēmumi par citiem pakalpojumiem, kā arī izmaksu un ieņēmumu iedalīšanas parametri. Izmaksas, kas saistītas ar visām tām darbībām, kuras neattiecas uz pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, aptver visas tiešās izmaksas, atbilstoši ieguldījumu kopējās izmaksās un adekvātus ieņēmumus no kapitāla. Kompensāciju attiecībā uz šīm izmaksām nepiešķir.

10. Dalībvalstis attiecīgajam uzņēmumam pieprasa atmaksāt visu pārmaksāto kompensāciju.

6. pants

Pārmērīgas kompensācijas kontrole

1. Dalībvalstis nodrošina, ka kompensācija, ko piešķir par pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, atbilst šajā lēmumā noteiktajām prasībām un jo īpaši ka uzņēmums nesaņem kompensāciju, kas pārsniedz saskaņā ar 5. pantu noteikto summu. Dalībvalstis pēc Komisijas pieprasījuma sniedz pierādījumus. Tās veic regulāras pārbaudes vai nodrošina, ka tās tiek veiktas, vismaz ik pēc trīs gadiem pilnvarojuma akta darbības periodā un tā beigās.

2. Ja uzņēmums ir saņēmis kompensāciju, kas pārsniedz saskaņā ar 5. pantu noteikto summu, dalībvalstis pieprasa attiecīgajam uzņēmumam atmaksāt saņemto pārmērīgo kompensāciju. Kompensācijas aprēķināšanas parametrus atjaunina nākotnei. Ja pārmērīgas kompensācijas summa nepārsniedz 10 % no vidējās gada kompensācijas summas, šādu kompensāciju var pārnest uz nākamo periodu un atskaitīt no kompensācijas summas, kas jāmaksā par minēto periodu.

⁽¹⁾ OV C 14, 19.1.2008., 6. lpp.

7. pants

Pārredzamība

Attiecībā uz kompensāciju, kas pārsniedz 15 miljonus euro un kas piešķirta uzņēmumam, kurš veic arī tādas darbības, kas neietilpst vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojuma darbības jomā, attiecīgā dalībvalsts internetā vai ar citiem piemērotiem līdzekļiem publicē šādu informāciju:

a) pilnvarojuma akts vai kopsavilkums, kurā ietverti 4. pantā iekļautie elementi;

b) uzņēmumam ik gadu piešķirtā atbalsta summas.

8. pants

Informācijas pieejamība

Dalībvalstis pilnvarojuma periodā un vismaz desmit gadus pēc pilnvarojuma perioda beigām saglabā pieejamu visu nepieciešamo informāciju, lai noteiktu, vai piešķirtā kompensācija ir saderīga ar šo lēmumu.

Pēc Komisijas rakstiska pieprasījuma dalībvalstis sniedz tai visu informāciju, kuru Komisija uzskata par nepieciešamu, lai noteiktu, vai spēkā esošie kompensācijas pasākumi ir saderīgi ar šo lēmumu.

9. pants

Ziņojumi

Katra dalībvalsts ik pēc diviem gadiem iesniedz Komisijai ziņojumu par šā lēmuma īstenošanu. Ziņojumos sniedz sīku pārskatu par šā lēmuma piemērošanu attiecībā uz dažādām pakalpojumu kategorijām, kas minētas 2. panta 1. punktā, iekļaujot:

a) aprakstu par šā lēmuma piemērošanu pakalpojumiem, kas ietilpst lēmuma darbības jomā, tostarp iekšējām darbībām;

b) saskaņā ar šo lēmumu piešķirtā atbalsta kopsummu sadalījumā pa saņēmēju tautsaimniecības nozarēm;

c) norādi par to, vai attiecībā uz konkrētu pakalpojuma veidu šā lēmuma piemērošana ir radījusi grūtības vai sūdzības no trešo personu puses;

atbilst šajā lēmumā paredzētajiem nosacījumiem, ir saderīgs ar iekšējo tirgu un atbrīvots no iepriekšējas paziņošanas prasības.

un

11. pants

Atcelšana

d) jebkādu citu informāciju par šā lēmuma piemērošanu, ko Komisija ir pieprasījusi un kas norādāma savlaicīgi pirms ziņojuma iesniegšanas.

Lēmumu 2005/842/EK atceļ.

Pirmo ziņojumu iesniedz līdz 2014. gada 30. jūnijam.

12. pants

Stāšanās spēkā

10. pants

Šis lēmums stājas spēkā 2012. gada 31. janvārī.

Pārejas noteikumi

Šo lēmumu piemēro individuālam atbalstam un atbalsta shēmām šādi:

13. pants

Adresāti

a) visas atbalsta shēmas, kas ieviestas pirms šā lēmuma spēkā stāšanās, kas bija saderīgas ar iekšējo tirgu un atbrīvotas no paziņošanas prasības saskaņā ar Lēmumu 2005/842/EK, arī turpmāk ir saderīgas ar iekšējo tirgu un atbrīvotas no paziņošanas prasības par vēl diviem gadiem;

Šis lēmums ir adresēts dalībvalstīm.

Briselē, 2011. gada 20. decembrī

b) viss atbalsts, kas ieviests pirms šā lēmuma stāšanās spēkā un kas nebija saderīgs ar iekšējo tirgu un atbrīvots no paziņošanas prasības saskaņā ar Lēmumu 2005/842/EK, bet kas

Komisijas vārdā –
priekšsēdētāja vietnieks
Joaquín ALMUNIA